

Dydaktyka japońskich głosek i oraz u

Adam Klawczyński

Tematem niniejszego artykułu jest analiza niewielkiego fragmentu pola fonetyczno-fonologicznego współczesnego języka japońskiego, złożonego z dwóch samogłosek [i] oraz [u], a także ich wariantów. Przyjrzymy się ich właściwościom, zarówno artykulacyjnym, jak i prozodycznym, ze szczególnym uwzględnieniem tych cech, które w procesie dydaktycznym mogą sprawić uczącym się najwięcej problemów.

Na plan pierwszy wysuwa się tu oczywiście iloczyn samogłosek, czyli znacząca długość ich trwania w procesie mowy (Weinsberg 1983). Drugą, nie mniejszą trudnością, są tzw. warianty bezdźwięczne tych samogłosek. Zanim jednak przejdziemy do właściwej analizy i proponujemy pewne rozwiązania dydaktyczne, które, naszym zdaniem, powinny pomóc zarówno lektorowi, jak i studentowi w nauce opisywanych tu głosek, chcielibyśmy przedstawić pewną zasadę ogólną, przyjętą za podstawę w dalszych częściach pracy.

Każdy student rozpoczynający naukę języka japońskiego posiada już pewien zasób wiedzy, dający się z powodzeniem wykorzystać podczas nauki tych elementów japońszczyzny, które dla polskiego środowiska językowego są kseniczne, czyli obce. Jeżeli na przykład chcemy nauczyć studenta prawidłowej artykulacji głoski [ɿ], która jest obca współczesnej polszczyźnie, to warto umieścić ją w takim otoczeniu fonetyczno-fonologicznym, które student zna i umie wymówić. Spójrzmy na następujące wyrazy: 空手 karate /kaɾate/ 'karate' i 降る furu /ɸuɾu/ 'padać (o deszczu, śniegu)'. W pierwszym wypadku retrofleksyjne [ɿ] znajduje się w otoczeniu fonemów doskonale znanych z języka polskiego. Student może zatem skupić całą swoją uwagę na tym konkretnym dźwięku, który jest dla niego

kseniczny i wymaga dopiero wykształcenia prawidłowej realizacji fonetycznej. Z kolei w wypadku drugim, ćwiczona głoska [ɿ] pojawia się w sąsiedztwie innych, równie obcych dla polszczyzny głosek. Może to mieć dwojakie skutki: albo uczący się skupi się wyłącznie na konkretnym dźwięku, nie zważając na prawidłową wymowę pozostałych fonemów, albo będzie chciał zrealizować prawidłowo wszystkie głoski, co z kolei spowoduje rozproszenie jego uwagi i niemożliwość dostatecznej koncentracji na wytworzeniu prawidłowego sposobu artykulacji konkretnego dźwięku. Oba sposoby działania mogą się okazać równie szkodliwe w procesie dydaktycznym.

Grupa samogłosek i

Pod względem sposobu artykulacji japońska samogłoska *i* nie różni się niczym od swojego polskiego odpowiednika, zatem dla przeciętnego studenta jej wymówienie nie powinno stanowić trudności. Jest to głoska wysoka i przednia, podczas jej artykulacji język unosi się nieznacznie ku górze i przesuwa w kierunku podniebienia twardego, dzięki czemu powstaje między nimi zwężenie nasady (Huszcza, Ikushima, Majewski 2003). Dźwięk ten występuje w trzech wariantach: krótkie i dźwięczne [i], długie i dźwięczne [i:] oraz krótkie i zaznaczone [i̠]. Pierwszy z tych wariantów niczym nie różni się od głoski

polskiej, nie powinien więc stanowić problemu w procesie dydaktycznym. Występuje w takich wyrazach, jak:

- きみ *kimi* /kimi/ ‘ty’
- 痛い *itai* /itai/ ‘boleć’
- 耳鼻科 *jibika* /dżibika/ ‘laryngologia’
- 偽物 *nisemono* /nisemono/ ‘falsyfikat’.

Pozostałe warianty samogłoski *i* są kseniczne dla polskiego środowiska językowego, dlatego też podczas nauczania zasad japońskiej fonologii należy im poświęcić znacznie więcej uwagi.

We współczesnym języku japońskim występuje niezwykle istotna opozycja fonologiczna między samogłoskami długimi i krótkimi; każda samogłoska krótka posiada swój długi odpowiednik. Przedłużona samogłoska [i:] powinna być zatem wymawiana około półtora raza dłużej niż krótka, przy czym sądzimy, że w początkowej fazie nauki zalecana może być wymowa nawet przesadnie wydłużona. Celem takiego zabiegu jest wykształcenie w uczącym się nawyku przestrzegania tej niezwykle istotnej różnicy fonologicznej. Ponieważ istnieje we współczesnej japońszczyźnie wiele par wyrazów, które różnią się między sobą tylko długością samogłoski *i*, to nierespektowanie iloczasu prowadzić może do poważnych nieporozumień językowych, np.:

[i]	[i:]
胃 <i>i</i> /i/ ‘żołądek’	いい <i>ii</i> /i:/ ‘dobry’
但し <i>tadashi</i> /tadaci/ ‘lecz, jednak’	正しい <i>tadashii</i> /tadaci:/ ‘poprawny’
銀 <i>gin</i> /gin/ ‘srebro’	議員 <i>giiN</i> /gi:N/ ‘poseł, parlamentarzysta’
知己 <i>chiki</i> /teiki/ ‘znany, znajomy’	地域 <i>Chinki</i> /tei:ki/ ‘region’
ビル <i>biru</i> /bi:ɾu/ ‘budynek’	ビール <i>biuru</i> /bi:ɾu/ ‘piwo’

Tabela 1. Opozycja fonologiczna między długą i krótką samogłoską *i*

Warto zwrócić uwagę, że przedstawione powyżej pary fonologiczne występują we wszystkich trzech podsystemach języka japońskiego: rodzimym, sino-japońskim i anglo-japońskim. Dodatkowo pary te mogą się mieszać, tak jak w wypadku rodzimego wyrazu 木 *ki* /ki/ ‘drzewo’ i anglo-japońskiego キー *kii* /ki:/ ‘klucze’.

Zgodnie z tym, co powiedziano na wstępie, proces nauczania długiej samogłoski [i:] powinien skupiać się tylko na niej, a zatem we wszystkich wyrazach i zwrotach, za pomocą których chcemy ją studentowi przybliżyć, powinna się ona

znajdować tylko w otoczeniu głosek znanych uczącemu się z fonetyki i fonologii polskiej. Należy zatem unikać niepotrzebnego nawarstwienia materiału i dać studentowi taki zestaw leksemów, w których interesująca nas tu samogłoska [i:] będzie jedynym dźwiękiem ksenicznym, np.:

- いい *ii* /i:/ ‘dobry’
- しいたけ *shiitake* /ei:take/ ‘gatunek grzyba japońskiego’
- ほしい *hostii* /hoei:/ ‘chcieć’
- キー *kii* /ki:/ ‘klucze’.

Kolejny wariant fonologiczny samogłoski *i* jest już dla Polaków całkowicie kseniczny. Głoska ta, w zapisie fonologicznym mająca postać znaku [i], oznacza tzw. samogłoskę bezdźwięczną (Mizutani 1971:54). Nim jednak przejdziemy do jej analizowania, zastanowimy się chwilę nad samym pojęciem samogłoski bezdźwięcznej, sądzimy bowiem, że nazwa ta wprowadza w proces dydaktyczny niepotrzebne zamieszanie.

Zanim student przystąpi do nauki języka japońskiego, dowiaduje się na wcześniejszych etapach edukacji, że wszystkie samogłoski są dźwięczne, spółgłoski zaś – dźwięczne i bezdźwięczne. Wprowadzenie do aparatu pojęciowego studenta terminu *samogłoska bezdźwięczna* może wywołać pewien dysonans poznawczy, ponieważ jest on niezgodny z informacjami, które uzyskujemy na niższych poziomach nauczania. Dlatego też proponujemy w tym miejscu wprowadzenie do metodyki nauczania języka japońskiego w Polsce pojęcia *samogłoski zaznaczonej* na oznaczenie japońskich głosek [i] i [u]. W dalszej części pracy postaramy się uzasadnić nasz postulat.

Wariant [i] występuje w języku japońskim tylko w otoczeniu spółgłosek bezdźwięcznych i niegeminowanych (niepodwojonych), oraz czasami w wygłosie wyrazu po spółgłosce bezdźwięcznej. Prawidłową jego wymowę przedstawimy na przykładzie leksemu 期待 *kitai* ‘oczekiwania’. Dla ułatwienia zapiszemy ten leksem osobno w jego prawidłowym brzmieniu /kítai/. Aby poprawnie wyartykułować powyższy wyraz, należy najpierw wymówić bezdźwięczną spółgłoskę [k], następnie ułożyć narządy mowy tak, jakbyśmy chcieli wymówić głoskę [i], lecz jej nie wypowiedzieć. Po zaznaczeniu aparatem mowy obecności dźwięku [i] przechodzimy bezpośrednio do artykulacji bezdźwięcznego [t] (Kawakami 1977:25).

Należy przy tym pamiętać, aby nie dopuścić do wykształcenia u studenta nieprawidłowego nawyku całkowitej redukcji zaznaczonej samogłoski [i]. Ma to bardzo istotne znaczenie nie tylko ze względu na poprawność językową, ale również

na liczbę mor¹ w wyrazie. Jeżeli taka samogłoska zostanie zbyt mocno zredukowana, a aparat mowy nie zaznaczy w sposób dostateczny obecności głoski [i], doprowadzi to do zmniejszenia liczby mor w danym leksemie, a co za tym idzie – do powstania nieistniejącego na ogół we współczesnej japońszczyźnie zbiegu dwuspółgłoskowego, np.:

Wyraz	Wymowa prawidłowa	Wymowa nieprawidłowa	Znaczenie
しち	/eǰteǰ/ 2 mory	/ete/ 1 mora	‘siedem’
はち	/hateǰ/ 2 mory	/hate/ 1 mora	‘osiem’
ぎしき	/gǰeǰkǰ/ 3 mory	/gǰiek/ 1 mora	‘ceremonia’
ちかい	/teǰkai/ 3 mory	/tekai/ 2 mory	‘bliski’
なし	/naeǰ/ 2 mory	/nae/ 1 mora	‘gruszka japońska’

Tabela 2. Przykładowe błędy w wymowie niektórych wyrazów japońskich z zredukowanym *i*

Dodatkowy problem w nauczaniu wymowy głoski *i* stanowi fakt, że potrafi ona stosunkowo często zmieniać swój charakter. Istnieje na przykład duża grupa przymiotników predykatywnych, w których na granicy morfologicznej między dwiema krótkimi samogłoskami [i] wymawiane jest długie [i:] (Huszczka, Ikushima, Majewski 2003:31), np.:

- 寂しい *sabishii* /sabeei:/ ‘samotny’
- 悲しい *kanashii* /kanaei:/ ‘smutny’
- 正しい *tadashii* /tadaei:/ ‘poprawny’
- 美味しい *oishii* /oieii:/ ‘smaczny’.

Jeżeli jednak dźwięczna końcówka fleksyjna しゝ zostanie zastąpiona przez jakąkolwiek syntetyczną lub analityczną końcówkę przymiotnikową (wszystkie one mają na początku bezdźwięczną spółgłoskę *s* lub *k*), to wygłosowe *i* zmieni swój charakter nie tylko z długiego na zaznaczony, ale również z dźwięcznego na bezdźwięczny. Głoska ta jest więc o wiele trudniejsza do opanowania przez osoby uczące się prawidłowej wymowy, np.:

- 寂しかった *sabishikatta* /sabeejkaal/ ‘był samotny’
- 悲しさ *kanashisa* /kanaejsal/ ‘smutek’
- 正しくない *tadashikunai* /tadaejkunai/ ‘niepoprawny’
- 美味しく *oishiku* /oiejkuul/ ‘smacznie’.

¹ Mora to jednostka fonetyczna mniejsza lub równa sylabie. Dla ułatwienia możemy przyjąć, że w języku japońskim mora to każdy dźwięk, który można zapisać przy pomocy odrębnego znaku w piśmie sylabicznym *kana*. Np. wyraz かんじ *kanji* ‘ideogram’ składa się z dwóch sylab *kan* i *ji*, ale z trzech mor: *ka-N-ji*.

Aby dodatkowo zobrazować trudności, z jakimi musi się zmierzyć student pragnący nauczyć się prawidłowej artykulacji wszystkich trzech wariantów samogłoski *i*, przeanalizujemy na koniec tej części pracy japońskie zdanie, które, dla uwydatnienia tego, o co nam tutaj najbardziej chodzi, zapiszemy jedynie w formie fonetycznej, bez podania jego tłumaczenia. Dzięki temu uzyskamy taki efekt, jakbyśmy słyszeli osobę mówiącą. Zdanie to brzmi następująco: /bokumo kita/ Na szczególną uwagę zasługuje w tym przykładowym zdaniu obecność dźwięcznej i krótkiej samogłoski [i] między dwiema bezdźwięcznymi spółgłoskami [k] i [t]. W świetle tego, co powiedzieliśmy powyżej, obecność dźwięcznego [i] w tym konkretnym otoczeniu fonologicznym jest zupełnie nieprawidłowa i prowadzi do tego, że przeciętny Japończyk prawdopodobnie nie będzie w stanie zrozumieć, o co nam chodzi. Może on bowiem interpretować naszą wypowiedź na dwa różne sposoby:

- uznać, że głoska [i] powinna być w tym wypadku tylko zaznaczona, zamiast wypowiedziana; wówczas interesujące nas zdanie brzmiałoby /bokumo kǰta/, co oznacza: ‘Ja również przyszedłem’, lub
  - uznać, że głoska [i] powinna być długa, zamiast krótkiej; w takim wypadku przytoczone przez nas zdanie przyjęłoby postać /bokumo ki:ta/ i oznaczałoby: ‘Ja również słyszałem’.
- Sytuacje podobne do opisanej powyżej nie są, co prawda, zbyt częste we współczesnym języku japońskim, jednakże już sam fakt, że w ogóle są możliwe, powinien obliżować zarówno wykładowców, jak i studentów do intensywnej pracy nad wyrobieniem prawidłowych nawyków fonetycznych.

Jak zatem widać, samogłoska *i*, ze względu na dużą liczbę wariantów, z których każdy występuje w określonym otoczeniu fonetycznym, może sprawić polskiemu użytkownikowi japońszczyzny wiele kłopotów. Dlatego tak ważne jest, by wszystkie warianty zostały dokładnie przećwiczone, nie tylko w izolacji, ale również w parach opozycyjnych.

Grupa samogłosek *u*

W przeciwieństwie do samogłoski *i*, której artykulacja w języku polskim i japońskim jest w zasadzie identyczna i nie sprawia trudności polskiemu użytkownikowi japońszczyzny, wymowa japońskiego dźwięku [u] jest zdecydowanie różna od wymowy jej polskiego odpowiednika. Podczas artykulacji głoski japońskiej usta pozostają delikatnie rozciągnięte (Suzuki 1978:20), tył języka unosi się nieco ku podniebieniu

miękkie, a jego przód powinien znaleźć się blisko dolnych zębów (Edwards 1935:37). Wargi pozostają przymknięte. Jest to zatem głoska tylna i niezaokrąglona, a także, ze względu na lekkie otwarcie ust, przymknięta.

Dla Polaków uczących się języka japońskiego spory problem może stanowić fakt, że w transkrypcji Hepburna, używanej w Polsce najczęściej, japońskie [u] jest zapisywane przy pomocy litery *u*, co prowadzi do tego, że student niejako automatycznie interpretuje ten znak za pomocą tego systemu fonetycznego, który jest mu najbliższy. Wymawia zatem ten dźwięk jako głoskę tylną, ale wymawianą z zaokrągleniem warg. Co prawda między polskim [u] i japońskim [u] nie istnieje we współczesnej japońszczyźnie opozycja fonologiczna, należy jednak podkreślić, że nieprawidłowe realizowanie tej głoski prowadzi do tego, że nasza wymowa będzie nienaturalna.

W procesie nauczania należy zatem już na wstępie starać się, by student wymawiał tę głoskę prawidłowo, tym bardziej, że w języku japońskim istnieją aż trzy jej warianty fonologiczne. Dla uzyskania efektu poprawnej wymowy tej głoski powinniśmy zatroszczyć się o to, aby w ćwiczeniach fonetycznych występowała ona jako jedyny dźwięk kseniczny dla polskiego użytkownika języka. W ten sposób cała uwaga studenta będzie mogła skupić się jedynie na tym konkretnym dźwięku, np.:

- 飲む *nomu* /nomu/ ‘pić’
- 準備 *jumbi* /dzumbi/ ‘przygotowania’
- 既に *sude-ni* /sudenii/ ‘już’
- うぶ *ubu* /ubuu/ ‘urodzić’
- 具 *guai* /guwai/ ‘nastój’.

Kiedy już uda nam się wykształcić w uczących się nawyk prawidłowego artykułowania dźwięku [u], możemy przejść do nauki jego wariantów. Podobnie jak w wypadku samogłoski *i*, japońskie *u* posiada aż trzy wersje fonologiczne.

Tak jak każda inna samogłoska we współczesnym języku japońskim, również *u* może występować w wersji długiej lub krótkiej. Jak pamiętamy, długie [u:] powinno być wymawiane około półtora raza dłużej niż wariant krótki, przy czym również w tym wypadku zalecalibyśmy w początkowej fazie procesu dydaktycznego nadmierne przedłużanie tej samogłoski, w celu wyrobienia w uczącym się nawyku prawidłowego jej wymawiania, a co za tym idzie – przestrzegania opozycji fonologicznej. Jest to o tyle istotne, że takich par opozycyjnych, różniących się między sobą jedynie długością samogłoski *u*, jest w języku japońskim bardzo wiele, np.:

[u]	[u:]
湯 <i>yu</i> /ju/ ‘wrzątek’	優 <i>yū</i> /ju:/ ‘piątka, bardzo dobry’
酢 <i>su</i> /su/ ‘ocet’	数 <i>sū</i> /su:/ ‘liczba’
主人 <i>shujin</i> /eudziN/ ‘mąż’	囚人 <i>shūjin</i> /eu:dziN/ ‘więzień’
歌手 <i>kashu</i> /kaeu/ ‘piosenkarz’	歌集 <i>kashū</i> /kaeu:/ ‘zbiór wierszy’

Tabela 3. Przykłady wyrazów z długą i krótką samogłoską *u*

Podobnie jak postępowaliśmy przy ksenicznej dla polskiego użytkownika języka japońskiego samogłosce [i:], tak i w tym wypadku proponowalibyśmy rozpoczęcie nauki długiego [u:] w takim otoczeniu fonetycznym, jakie student już zna z języka polskiego. Jest to tutaj, naszym zdaniem, szczególnie istotne, ponieważ osoba ucząca się musi się zmierzyć niejako z dwoma problemami: fonetycznym i fonologicznym. Tym ważniejsze staje się zatem maksymalne skoncentrowanie jej uwagi na konkretnym dźwięku. Można do tego wykorzystać następujące leksemy:

- 空気 *kūki* /ku:ki/ ‘powietrze’
- ぐうぐう *gūgū* /gu:gu:/ ‘mocno spać’
- ぶうぶう *būbū* /bu:bu:/ ‘utyskiwanie, pochrząkiwanie’
- カヌー *kanū* /kanu:/ ‘łódka canoë’
- ムード *mūdo* /mu:do/ ‘nastój’.

Na tym etapie nauki pojawia się jednak dodatkowa trudność: istnieje w języku japońskim pewna grupa wyrazów, w których dwie krótkie samogłoski [u] występują obok siebie, tworząc zbieg [u'u], czyli dwóch krótkich samogłosek przedzielonych zwarem krtaniowym. Należy o tym pamiętać i zwracać uwagę, by nie realizować dwóch osobnych głosek jako jednej długiej, np.:

- 食う *kuu* /ku'u/ ‘szamać, żreć’
- 縫う *nuu* /nu'u/ ‘szyć’
- 吸う *suu* /su'u/ ‘palić, ssać’.

Podobnie trudnym wariantem dla Polaków uczących się języka japońskiego jest dźwięk [u], całkowicie dla nas kseniczny. Problem polega tu nie tylko na tym, że mamy do czynienia z głoską artykulacyjnie różną od polskiego *u*, ale także na tym, że jest ona nie tyle wymawiana, co zaznaczana przez odpowiednie ustawienie narządów mowy.

Samogłoska [u] pojawia się, podobnie jak [i], w otoczeniu spółgłosek niegeminowanych (niepodwojonych) i bezdźwięcznych, oraz w wygłosie wyrazu, po spółgłosce bezdźwięcznej. Jej prawidłowa artykulacja jest w zasadzie taka sama jak w wypadku

zaznaczonego [i]. Przyjrzyjmy się zatem wyrazowi 草 *kusa* ‘trawa’. Aby prawidłowo wymówić ten leksem, należy najpierw wyartykułować bezdźwięczne [k], potem ułożyć narządy mowy jak do japońskiego [u], lecz go nie wymawiać. Następnie z takiego ułożenia przejść płynnie do artykulacji bezdźwięcznego [t]. Głoskę [u] należy zatem raczej zaznaczyć, niż wymówić, stąd nasz postulat, by nazywać ją, podobnie jak [i], głoską zaznaczoną.

Dodatkowo bezdźwięczne [u] pojawia się również w wyrazach pochodzenia obcego po spółgłoskach bezdźwięcznych *s, f, k, p* i przed retrofleksyjnym *r*. Ma ona w tym miejscu charakter epentetyczny; powstaje w wyniku zapisu w piśmie kana pierwotnych zbiegów dwuspółgłoskowych [-kl-], [-kr-], [-pl-], [-pr-], [-sl-], [-sr-], [-fl-] oraz [-fr-] (Huszcza 2003:27), np.:

- クラス *kurasu* /kɯɾʌsɯ/ ‘klasa’
- スライド *sura ido* /sɯɾaido/ ‘slajd’
- プライベート *puraiibeeto* /ɸɯɾaibe:to/ ‘prywatny’
- フランス *Furansu* /ɸɯɾʌnsɯ/ ‘Francja’.

Należy także pamiętać, aby zaznaczona głoska [u] nie została całkowicie zredukowana, co doprowadziłoby do zmiany w liczbie mor w wyrazie oraz do powstania nieobecnego w języku japońskim zbiegu spółgłoska-spółgłoska.

Wyraz	Wymowa prawidłowa	Wymowa nieprawidłowa	Znaczenie
たくさん	/takɯsaN/ 4 mory	/taksaN/ 3 mory	‘dużo, wiele’
癖	/kɯise/ 2 mory	/kse/ 1 mora	‘nawyk’
スカート	/sɯka:to/ 4 mory	/ska:to/ 3 mory	‘spódnica’
テスト	/tesɯto/ 3 mory	/testo/ 2 mory	‘test’

Tabela 4. Przykładowe błędy w wymowie niektórych wyrazów japońskich z zredukowanym *u*

Samogłoska *u* we wszystkich trzech wariantach jest dla polskiego użytkownika języka japońskiego obca, nie tylko pod względem artykulacyjnym, ale także fonologicznym. Podobnie jak głoska *i*, ma ona trzy warianty, z których tylko dla długiego [u:] możemy wskazać pomoc dydaktyczną w postaci długiej samogłoski [o:]. Niestety, dla wariantów zaznaczonych takiej pomocy na gruncie polszczyzny znaleźć nie możemy, dlatego też niezwykle istotne jest, aby uczulić studentów na ten aspekt wymowy.

Wnioski

Z powyższych rozważań jasno wynika, jak istotnym elementem dydaktyki języka japońskiego jest nauczanie fonologii i fonetyki.

Mówiliśmy w zasadzie o niewielkim wycinku pola fonetyczno-fonologicznego, składającego się tylko z dwóch samogłosek *i* oraz *u* wraz z ich obligatoryjnymi wariantami. A przecież istnieją we współczesnej japońszczyźnie inne zagadnienia z interesującego nas tutaj działu, wymagające nie mniej skupienia i pracy zarówno studenta, jak i wykładowcy. Należą do nich np. retrofleksyjne [ɽ], spółgłoski geminowane (podwojone) czy półsamogłoska [N]. Na osobne potraktowanie zasługuje również akcent japoński, mający zupełnie inny charakter niż akcent w języku polskim.

Niestety, fonetyka i fonologia stoją nieco obok gramatyki czy słownictwa. Student poznaje je stopniowo, mając najczęściej okazję przeciwżyć omówione zagadnienia. Podobnie jest z ideogramami kanji. Natomiast fonetyka i fonologia stają przed studentem od razu jako całość, bez możliwości poznania najpierw dźwięków prostszych w artykulacji, a potem tych trudniejszych.

Dlatego też, za istotne uważamy wprowadzenie tam, gdzie jest to tylko możliwe, zajęć poświęconych wyłącznie fonetyce i fonologii języka japońskiego, na których student będzie miał okazję poznać je nieco dokładniej, a także w ich trakcie przeciwżyć głoski dla polskiego środowiska językowego kseniczne. Powinno się na takich zajęciach do maksimum wykorzystać te elementy polszczyzny, które pozwolą lepiej zrozumieć i przyswoić fonetykę i fonologię japońską.

Wzgląd na praktykę każe stwierdzić ponadto, że zajęcia takie powinny odbywać się już w pierwszym roku nauki, tak aby jak najszybciej wyrobić w studentach prawidłowe nawyki artykulacyjne. Dzięki temu uniknąć można sytuacji, że student najpierw uczy się mówić, interpretując japońskie głoski za pomocą polskiej siatki fonetyczno-fonologicznej, a dopiero potem dowiaduje się, jak mówić powinien.

Bibliografia

- Huszcza, R., Ikushima, M., Majewski, J. (2003) *Gramatyka japońska, t. I*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Kawakami, S. (1977) *Nihongo onsei gaisetsu*. Tōkyō: Wydawnictwo Ōfūsha.
- Suzuki, S. (red.) (1978) *Nihongo. Hatsuon*. Wydawnictwo Fundacji Japońskiej.
- Weinsberg, A. (1983) *Językoznawstwo ogólne*. Warszawa: PWN.
- Mizutani, O. (1971) *Nihongo kyōikushidō sankōsho, t. I. Onsei to onseikyōiku*.
- Edwards, E.R. (1935) *Nihongo no onseigakuteki kenkyū*. Tōkyō: Wydawnictwo Kōseisha Kōseikaku

Adam Klawczyński

Absolwent Instytutu Japonistyki i Koreanistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Doktorant na Wydziale Polonistyki UW i lektor w Szkole Języków Wschodnich.